

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 431/2023-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Palkovič advokátska kancelária s. r. o., Kapitulská 20, Trnava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní sp. zn. 21C/6/2021 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 21C/6/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Trnava **prikazuje** v konaní sp. zn. 21C/6/2021 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Trnava **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhuje prikázať okresnému súdu vo veci konať, priznať finančné zadosťučinenie 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 431/2023-13 zo 7. septembra 2023 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako podielový spoluvlastník rodinného domu podal 16. septembra 2020 návrh na vydanie platobného rozkazu na Okresnom súde Banská Bystrica o zaplatenie 11 873,94 eur s príslušenstvom proti žalovanej z dôvodu nemožnosti užívať nehnuteľnosť v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu od 13. decembra 2019 do 1. septembra 2020.

4. Okresný súd Banská Bystrica vydal platobný rozkaz sp. zn. 13Up/1793/2020 z 1. októbra 2020. Proti platobnému rozkazu podala žalovaná odpor. Sťažovateľ 28. januára 2021 zaslal Okresnému súdu Banská Bystrica vyjadrenie s návrhom na pokračovanie v konaní na miestne príslušnom súde. Okresný súd Banská Bystrica 29. januára 2021 postúpil vec Okresnému súdu Trnava, ktorý vyzval žalovanú na vyjadrenie. Žalovaná na výzvu okresného súdu nereagovala. Okresný súd uznesením z 20. mája 2022 pripustil zmenu žaloby.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti poukázal na neprimeranú celkovú dĺžku preskúvaného konania, ktoré trvá už viac ako tri roky a bolo poznačené nečinnosťou okresného súdu v období od 1. júna 2021 do 20. mája 2022, ako aj neefektívnou činnosťou súdu, pretože v konaní do dňa podania ústavnej sťažnosti nedošlo k nariadeniu pojednávania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

6. Predmetom konania je aktuálne zaplatenie sumy 16 546,06 eur s príslušenstvom (pôvodne bol podaný návrh na vydanie platobného rozkazu o zaplatenie 11 873,94 eur s príslušenstvom) z titulu náhrady za užívanie spoluvlastníckeho podielu sťažovateľa na nehnuteľnosti žalovanou ako podielovou spoluvlastníčkou. Žalovaná nárok neuznáva z dôvodu, že žalobcovi bol súdnym rozhodnutím uložený zákaz vstupu do nehnuteľnosti z dôvodu podozrenia z páchania násillia. Požadovanie náhrady je preto podľa žalovanej v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaná rozporuje znalecký posudok predložený sťažovateľom, ktorý bol vyhotovený bez ohliadky na nehnuteľnosť, a navrhuje vykonať nové znalecké dokazovanie pre účely ohodnotenia ceny nájmu za predmetnú nehnuteľnosť. Žalovaná si zároveň uplatnila na započítanie vzájomnú pohľadávku v sume 4 725,10 eur z titulu polovice nezaplatených splátok hypotekárneho úveru a poistenia žalobcom za nehnuteľnosť. Sťažovateľ neuznáva nárok žalobkyne na zaplatenie polovice nezaplatených splátok hypotekárneho úveru a poistenia.

7. Okresný súd ďalej špecifikoval procesné úkony, ktoré v predmetnej veci vykonal. Okresnému súdu Banská Bystrica bola 16. septembra 2020 doručená žaloba a 21. septembra 2020 sťažovateľ zaplatil súdny poplatok. Platobný rozkaz v predmetnej veci bol vydaný 1. októbra 2020 a 19. októbra 2020 bol tomuto súdu doručený odpor žalovanej proti nemu. Sťažovateľ bol následne 12. januára 2021 vyzvaný na vyjadrenie sa k podanému odporu. Jeho odpoveď na túto výzvu bola doručená 28. januára 2021. Okresný súd Banská Bystrica 29. januára 2021 postúpil preskúvanú vec Okresnému súdu Trnava (spis bol doručený 1. februára 2021).

8. Okresný súd na základe pokynu súdnej kancelárii z 31. marca 2021 vyzval žalovanú, aby sa k podaniu sťažovateľa vyjadrila podľa § 167 ods. 4 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) (realizované 14. apríla 2021). Právny zástupca výzvu prevzal 29. apríla 2021, avšak do 1. júna 2021 sa k nej nevyjadril. Na základe pokynu z 12. augusta 2021 bol zisťovaný stav konania vo veci sp. zn. 17C/12/2019 (realizované 6. septembra 2021). Okresnému súdu bola 7. septembra 2021 doručená zmena žaloby sťažovateľa, ktorá bola na základe pokynu z 3. januára 2022 doručená žalovanej spolu s výzvou na vyjadrenie podľa § 167 ods. 4 CSP. Právny zástupca žalovanej výzvu prevzal 1. februára 2022, avšak do 10. marca 2022 sa k nej nevyjadril. Uznesením z 20. mája 2022 právoplatným 9. júna 2022 okresný súd pripustil zmenu žaloby. Následne bol uznesením zo 14. júna 2022 vyrubený súdny poplatok za rozšírenú žalobu, ktorý sťažovateľ zaplatil 24. júna 2022.

9. Strany sporu boli 23. septembra 2022 vyzvané okresným súdom, aby si v konaní uplatnili prostriedky procesného útoku a obrany s poučením o sudcovskej koncentrácii konania. Sťažovateľovo vyjadrenie bolo okresnému súdu doručené 26. októbra 2022, ktoré bolo 20. januára 2023 doručované právnomu zástupcovi žalovanej. Zo strany žalovanej nebolo vyjadrenie do 13. marca 2023 okresnému súdu doručené. Na základe pokynu boli v predmetnom konaní 3. mája 2023 pripojené dva spisy, ktoré boli následne 5. mája 2023 vylúčené. Úpravou súdnej kancelárii zo 7. augusta 2023 bolo v preskúmanom konaní nariadené pojednávanie na 19. október 2023. Právny zástupca žalovanej podaním z 13. septembra 2023 požiadal o odročenie tohto pojednávania. Stranám sporu bol následne oznámený nový termín nariadeného pojednávania – 23. november 2023.

10. Okresný súd ďalej uviedol, že z chronológie procesných úkonov v tejto veci vyplýva, že vo veci konal od jej napadnutia až dosiaľ bez akýchkoľvek objektívnych alebo subjektívnych prietáhov. Relatívne dlhšia celková doba trvania je spôsobená tým, že okresný súd musel postupovať podľa § 167 ods. 4 CSP (vyzvať sťažovateľa vyjadriť sa k replike žalovanej, vyzvať žalovanú na vyjadrenie k zmene žaloby). Zmenou žaloby došlo k jej rozšíreniu, preto musel okresný súd vyrubiť sťažovateľovi súdny poplatok, pričom v prípade jeho nezaplatenia by bolo potrebné konanie v tejto časti zastaviť. Tieto skutočnosti predstavovali aj dôvod, pre ktorý o zmene žaloby okresný súd nerozhodoval až na pojednávaní. Po pripustení zmeny žaloby okresný súd vyzval strany sporu, aby uplatnili prostriedky procesného útoku a obrany, a zároveň im zaslal poučenie o sudcovskej koncentrácii konania § 153 CSP. Sťažovateľ následne doručil okresnému súdu návrh na vykonanie dôkazu, ktorý bol zaslaný na vyjadrenie druhej sporovej strane.

11. Podľa okresného súdu sa konanie v predmetnej veci predĺžilo aj v dôsledku sťažovateľom podaného návrhu na zmenu žaloby, ako aj v dôsledku pandémie COVID-19, pretože súdy v rokoch 2020 a 2021 nevykonávali pojednávania mimo zákonom ustanovených vecí, medzi ktoré predmetný spor nepatril.

12. Na základe uvedeného považuje okresný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa za úplne nedôvodnú, pretože vo veci konal a koná bezprietáhovo a dlhšie trvajúce prietahy v konaní nenastali. Ústavnému súdu okresný súd navrhol zamietnuť ústavnú sťažnosť sťažovateľa, nesúhlasí s priznaním primeraného finančného zadostučinenia vo výške 3 000 eur, ktorá je zjavne neprimeraná s ohľadom na okolnosti prípadu i celkovú dĺžku napadnutého konania. Podľa okresného súdu jediným cieľom sťažovateľa je evidentne iba získať majetkový prospech.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Podstata námietok sťažovateľa spočíva v porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote v dôsledku nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu v preskúvanom konaní.

14. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v obsahu ktorých nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03), je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma popri významu veci aj s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02).

15. Predmetom preskúvaného konania je nárok sťažovateľa na zaplatenie pohľadávky z titulu výhradného užívania nehnuteľnosti v podielovom spoluvlastníctve. Doterajší priebeh preskúvaného konania podľa ústavného súdu nepoukazuje na právnu alebo faktickú zložitosť veci, v dôsledku ktorej by došlo k predĺženiu tohto konania. Naproti tomu zjavne ide o citlivú záležitosť, ktorej vysporiadanie môže sťažovateľ s ohľadom na obmedzenie užívania nehnuteľnosti v jeho podielovom spoluvlastníctve pociťovať ako naliehavú. V tejto súvislosti sa však ako nie nepodstatný javí argument okresného súdu o tvrdenej dôvodnosti obmedzenia prístupu sťažovateľa ku dotknutej nehnuteľnosti.

16. V správaní sťažovateľa neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významným spôsobom ovplyvnili dĺžku preskúvaného konania. Sťažovateľ v konaní využil svoje procesné práva (podal vyjadrenia, návrh na zmenu žaloby), avšak podľa ústavného súdu čas potrebný na rozhodnutie o jeho návrhu na zmenu žaloby nevytvoril pre okresný súd takú prekážku, ktorá by bránila v jeho plynulom postupe. Zo samotného priebehu konania je zrejmé, že táto skutočnosť nemala výrazný vplyv na predĺženie konania.

17. Napokon ústavný súd hodnotil samotný postup okresného súdu. V tejto súvislosti pripomína svoju judikatúru, v ktorej vyslovil, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Ústavný súd s poukazom na vyjadrenie okresného súdu týkajúce sa nemožnosti plynule konať aj v dôsledku pandemickej situácie považuje za potrebné pripomenúť, že núdzový stav v Slovenskej republike bol ukončený 14. mája 2021. Vzhľadom na túto skutočnosť obdobie trvajúce od 31. marca 2021 (úprava súdnej kancelárii zaslať výzvu protistrane) do 3. januára 2022 (pokyn sudkyne doručiť návrh na zmenu žaloby protistrane), t. j. po ukončení núdzového stavu viac ako pol roka, v ktorom okresný súd okrem zaslania výzvy právnenému zástupcovi žalovanej na vyjadrenie k podaniu sťažovateľa a zisťovania stavu konania vo veci sp. zn. 17C/12/2019, nevykonal žiadne iné úkony, nemožno vyhodnotiť ako efektívny postup okresného súdu v preskúvanom konaní. Ďalšie obdobie nečinnosti spojené s neefektívnym postupom okresného súdu bolo ústavným súdom zistené v období od 23. septembra 2022 (okresný súd zaslal stranám

sporu výzvu s poučením o sudcovskej koncentrácii konania) až do 7. augusta 2022 (nariadenie prvého pojednávania v preskúmvanej veci), t. j. v období trvajúcim takmer jedenásť mesiacov, v ktorom okresný súd okrem zaslania doručeného vyjadrenia sťažovateľa právneho zástupcovi žalovanej, nahliadnutia do pripojených spisov a ich vylúčenia zo spisu žiadne ďalšie procesné úkony smerujúce k rozhodnutiu merita veci nevykonal. Na základe uvedeného postup okresného súdu v preskúmvanom konaní možno podľa ústavného súdu vyhodnotiť ako neefektívny, ktorým prispel k predĺženiu konania v preskúmvanej veci.

18. Vzhľadom na tento záver ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1 nálezu).

19. Keďže ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy (výrok 2 tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

21. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie trvá viac ako tri roky. Dlhotrvalé zistené prieťahy v konaní zapríčinené nečinnosťou okresného súdu (neskôr mestského súdu), resp. neefektívny postup okresného súdu odôvodňujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi s prihliadnutím na predmet konania v tejto veci (bod 15 tohto nálezu) vo výške 500 eur, ktoré mu je okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3 tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 530,86 eur, ktorú si aj uplatnil vo svojom návrhu.

23. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3 vyhlášky) Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je vo výške 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 12,52 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia,

podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu s režijným paušálom predstavuje sumu 442,38 eur, ktorá bola zvýšená o DPH v sume 88,48 eur. Celkovo tak sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov v sume 530,86 eur (bod 4 tohto nálezu).

24. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu